

--ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

2022 р.

ПРОГРАМА

ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Рівень вищої освіти: *Перший (бакалаврський)*

Галузь знань: 29 міжнародні відносини

Спеціальність: 292 – *Міжнародні економічні відносини*

Спеціалізація:

Освітньо-професійна програма: *Міжнародні економічні відносини*

ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Рівень вищої освіти: *Перший (бакалаврський)*

Галузь знань: 29 міжнародні відносини

Спеціальність: 292 – *Міжнародні економічні відносини*

Спеціалізація:

Освітньо-професійна програма: *Між-ОНУ економічні відносини*

2022-2023 н.р.

Робоча програма «Виробничої практики». Одеса: ОНУ, 2022.

Розробники:

Кириченко М.В., старший викладач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № 1 від "26" серпня 2022 р.

Завідувач кафедри

_____

(Сергій ЯКУБОВСЬКИЙ)
(ім'я Прізвище)

Погоджено із гарантом ОПП

_____

(Наталія МАСЛІЙ)
(ім'я Прізвище)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК)
Факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Протокол № 1 від "30" авг. 2022 р.

Голова НМК

_____

(Олег ХОРОШИЛОВ)
(ім'я Прізвище)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри Світового господарства і МЕРВ

Протокол № 1 від "28" серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

_____

(Сергій ЯКУБОВСЬКИЙ)
(ім'я Прізвище)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від. " ____ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

(_____)
(ім'я Прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Денна форма: Загальна кількість: кредитів – 10,5 годин – 315 Змістовних модулів - 6	Галузь знань <i>29 Міжнародні відносини</i> Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини Рівень вищої освіти: <i>Перший (бакалаврський)</i>	Нормативна (обов'язкова освітня компонента)	
		Рік підготовки:	
		3-й, 4-й	4-й, 5-й
		Семестр	
		6-й, 7-й	8-й, 10-й
		Лекції	
		0 год.	0 год.
		Практичні, семінарські	
		0 год.	0 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		315 год.	315 год.
Форма підсумкового контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Виробнича практика в системі вищої освіти на першому освітньо-кваліфікаційному рівні є одним з етапів професійної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра до майбутньої практичної діяльності.

Відповідно до навчального плану та освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» заплановано проведення виробничої практики із загальною кількістю кредитів – 6 кредитів ECTS (180 годин) та її захисту (диференційований залік). Виробнича практика є обов'язковою складовою в підготовці фахівців галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Виробнича практика – це логічне продовження процесу засвоєння отриманих теоретичних навиків студентів, здобутих на протязі навчання у вищому навчальному закладі.

Виробнича практика передбачає ознайомлення студентів з майбутньою професією, перспективами розвитку спеціальності, з особливостями організації та ведення практичної роботи майбутнім економістом-міжнародником, сприяє формуванню професійних навичок з вибраної спеціальності.

Під час проходження виробничої практики студент працює на робочому місці на підприємстві або в банківській структурі та виконує індивідуальне завдання, творчо застосовуючи теоретичні знання та практичні навички, набуті під час навчання.

Дані методичні рекомендації є основним нормативно-методичним документом, що регламентує проведення виробничої практики бакалаврів за фахом, що підтверджується:

- Законом України "Про вищу освіту" (зі змінами) № 1556-VII від 01.07.2014 року;
- Наказом Міністерства освіти і науки України № 99 від 10.02.2010 р. "Про Концепцію організації підготовки бакалаврів в Україні";
- Кодексом законів про працю України (зі змінами);
- Навчальним планом з підготовки бакалаврів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»;
- Освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».

Виробнича практика організовується і проводиться на 4 курсі у 8 семестрі. Тривалість практики – 4 тижні. Підсумковий контроль – захист звіту з виробничої практики.

Програма проходження виробничої практики є основним навчально-методичним документом, згідно з яким планується і регламентується діяльність керівників і студентів упродовж періоду проведення даного виду практики.

Виробнича практика студентів є невід’ємною складовою навчального процесу у вищих навчальних закладах. Під час виробничої практики студенти отримують безпосередньо на робочому місці додаткові знання, уміння і навички, ознайомлюються з методами здобуття знань з фаху, визначають коло питань, якими вони повинні оволодіти під час навчання в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова і які потрібні у професійній діяльності майбутньому економісту-міжнароднику.

Метою виконання виробничої практики та складання звіту є: підготовка студента-практиканта до самостійної роботи економістом-міжнародником - як практиком, так і теоретиком, закріплення на робочому місці вже здобутих при навчанні в університеті знань, вмінь, навиків;

Основними завданнями виробничої практики є:

- ознайомитися з принципами, умовами організації, функціонування, ліквідації суб’єкту господарювання;
- розглянути законодавчі і нормативні документи, які регулюють, регламентують і контролюють діяльність господарчого суб’єкту;
- ознайомитися з основами організації виробничої, інвестиційно-інноваційної, зовнішньоекономічної, бухгалтерської діяльності підприємства;
- ознайомитися зі структурою та принципами організації взаємодії підприємства (організації, установи) з зовнішнім середовищем;
- визначити конкурентні переваги, пріоритети розвитку й зростання господарчого суб’єкту;

-набути навиків проведення аналізу фінансово-господарської та зовнішньоекономічної діяльності підприємства, а також її планування згідно визначених пріоритетних цілей, завдань;

-виявити позитивні та негативні тенденції щодо функціонування, представити обґрунтуванні висновки та рекомендації щодо удосконалення роботи підприємства.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

- Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	<p>ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.</p> <p>ЗК4. Здатність планувати та управляти часом.</p> <p>ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК9. Уміння бути критичним та самокритичним.</p> <p>ЗК11. Здатність працювати в команді.</p>
Спеціальні (фахові) компетентності	<p>СК5. Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного середовища та вміти адаптуватися до них.</p> <p>СК10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні.</p> <p>СК12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.</p> <p>СК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.</p>

Програмні результати навчання	
Програмні результати навчання	<p>РН1 Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.</p> <p>РН 6 Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.</p> <p>РН 7 Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.</p> <p>РН 19 Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.</p> <p>РН 20 Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.</p> <p>РН 21 Розуміти і мати навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, як державною так і іноземними мовами.</p> <p>РН 23 Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.</p> <p>РН 24 Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.</p>

Після закінчення практики студенти повинні знати:

- закономірності розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, а також у розвитку суспільства. Це включає здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства;
- чинне законодавство, міжнародні нормативні документи, стандарти та технічні умови у сфері міжнародних економічних відносин.
- як навчатися та бути сучасно навченим, що включає постійне оновлення знань та вмінь у відповідності з поточними тенденціями;
- як ефективно планувати та управляти часом для досягнення поставлених цілей та завдань;
- розуміти необхідність постійного навчання для підтримки професійної компетентності на високому рівні.

- сучасні тренди світової економіки;
- знаходження основних сучасних баз даних та онлайн бібліотек;
- основні нормативні документи компаній.

Також студенти повинні вміти:

- застосовувати різні методи вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні, включаючи правові, економічні та дипломатичні підходи;
- використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали у сфері міжнародних економічних відносин для виконання професійних завдань;
- навички планування, організації, мотивації, оцінки та підвищення результативності колективної роботи, включаючи здійснення досліджень під керівництвом лідера з урахуванням обмеженості часу та сучасних вимог;
- застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і інтерпретувати отримані результати;
- відстоювати національні інтереси України, враховуючи безпекову компоненту міжнародних економічних відносин;
- обґрунтувати вибор та застосувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

3. Організація проведення виробничої практики

Організація практики починається з документального оформлення. За 10 днів до початку практики студент повинен представити керівнику практики від кафедри "Договір про проведення практики студентів" між університетом, як особою яка направляє студента на практику, і підприємством, як особою яка приймає студента на практику, з усіма реквізитами, підписами, печатками. "Договір про проведення практики студентів" є основним документом, що встановлює та регулює відносини між університетом і підприємством - базою практики в період практики.

За 7 днів до початку практики проводиться *установча організаційно - методична конференція* за участю завідуючого кафедрою, керівників практики від вузу, на якій студентам-практикантам встановлюються цілі і задачі практики, пояснюються завдання, представляється програма. Також студентами заповнюється щоденник практики, який підписується деканом факультету. Щоденник практики відображає повне і своєчасне виконання програми практики студентом на підприємстві.

По місцю проходження практикизначається керівник практики від підприємства, який повинен:

-Затвердити робочий план практики, складений студентом-практикантом на основі загальної програми практики з урахуванням особливостей підприємства, установи. План представляється в щоденнику.

-Здійснювати постійне керівництво практикою студентів, надавати необхідні вказівки і завдання практикантам згідно з їх робочими планами, перевіряти їх виконання.

-Перевіряти якість підготовленого студентом звіту, надавати вказівки щодо виправлення виявлених недоліків.

Після закінчення практики керівник складає відгук на студента-практиканта в щоденнику. У відгуку він відмічає вміння студента самостійно вирішувати окремі питання і правильно використовувати на практиці теоретичні знання і діюче законодавство. У відгуку керівник ставить відмітку роботі студента, яку він виконував на протязі періоду практики (відмінно, добре, задовільно, незадовільно). Керівник практики підписує відгук і ставить печатку підприємства на підпис.

Студент-практикант в процесі проходження практики повинен:

-Перед проходженням практики вивчити програму, отримати методичні консультації у керівника практики від кафедри на установчій конференції і у керівника практики від підприємства і, на основі цього, скласти робочу програму практики з урахуванням особливостей підприємства, організації, установи. Робочу програму необхідно занести в щоденник практики та затвердити з керівниками практики від підприємства і вузу, що підтверджується їх підписами.

-Отримати і виконати індивідуальне завдання згідно з видом практики, особливостями підприємства, установи, організації, теми дипломної роботи.

-У день початку практики необхідно ознайомитися з правилами внутрішнього розпорядку підприємства (організації, установи), техніки безпеки і строго їх виконувати на протязі практики.

-Ознайомитись з розкладом обов'язкових консультаційних занять, які проводяться у вузі та відвідувати їх.

-Виконувати своєчасно завдання практики, які передбачені програмою практики і надані керівником практики від кафедри.

-Регулярно вести щоденник, відображати в ньому склад і результати виконання за період практики робіт.

-Студент-практикант повинен нести відповідальність за виконану роботу і за результати практики.

Представлена програма є основним учбово-методичним документом для студентів та керівників практик від навчального закладу та бази практики. Основна задача даної програми практики полягає у чіткому плануванні та регламентації діяльності студентів і викладачів в період навчального процесу, який проводиться на базі практики. Ознайомившись з даною робочою програмою, студент зможе більш конкретно представити вимоги до проходження практики як з точки зору змісту, так і оформлення, оцінки, порядку захисту.

4.Зміст виробничої практики

Програма для студентів, що проходять практику на підприємствах або в банківських установах, що є базами практики

Представлена програма практики є основою для розробки робочої програми, графіку проходження, плану і звіту про проходження практики.

Крім цього, студент отримує додаткове індивідуальне завдання в залежності від особливостей підприємства чи установи, яка є базою практики, а також збирає фактичний матеріал, необхідний для написання дипломної роботи.

Програма практики

Змістовий модуль 1. Організаційний етап.

Тема 1. Організаційна конференція. Отримання завдання, складання графіку проходження практики. Розподіл індивідуальних завдань.

Змістовий модуль 2. Дослідницький етап. Тема

2. Аналіз уставних документів підприємства.

Тема 3..Аналіз господарської діяльності компанії

Тема 4. Фінансовий аналіз підприємства

Тема 5. Виконання індивідуального завдання. Заповнення Анкети

Змістовий модуль 3. Завершальний етап.

Тема 6. Підготовка звіту про проходження практики.

Тема 7. Обговорення результатів проходження практики.

Виробнича практика студентів 4 курсу - здобувачів 1 рівня вищої освіти спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини” в ОНУ імені І. І. Мечникова - відбувається відповідно до навчального плану спеціальності –4-й рік навчання, 7-й семестр. Проходження практики передбачає реалізацію трьох основних етапів: організаційного, дослідницького і завершального.

Організаційний етап передбачає проведення установчої конференції, учасниками якої є студенти 4 курсу, їхні наукові керівники, відповідальна особа за спеціальністю. На цьому етапі: визначаються основні цілі та завдання практики, опрацьовується індивідуальна по кожному з практикантів програма, яка має включати всі змістовні частини наїчальної практики та терміни виконання видів робіт, що входять до неї. Здобувачі вищої освіти ознайомлюються зі звітною документацією.

Прибуття на підприємство передбачає проведення студентами дослідницької діяльності згідно встановленого плану та рекомендацій на місці проходження практики – робота з уставними документами, фінансовою звітністю тощо.

Завершальний етап представлений підготовкою звітної документації студентами (щоденник практики, звіт, презентація), науковими керівниками (оцінка в індивідуальному плані студента, у відомості підсумкового контролю, написання характеристики на здобувача вищої освіти), підсумковою конференцією, під час якої відбувається обговорення результатів виробничої практики, висловлюються пропозиції щодо поліпшення умов її проведення, модернізації змісту та форм роботи з студентами, оцінюванням результатів проходження практики.

Базами проходження виробничої практики є підприємства різної форми власності, міжнародні організації, урядові установи, ТНК тощо.

Програма для студентів, які проходять практику на підприємствах

ЗМІСТ

1. Загальна характеристика бази практики.

В даному пункті необхідно встановити цілі, напрямки діяльності даного підприємства або банківської установи, організаційно-правову форму, форму власності, галузь діяльності, участь в об'єднаннях, інших підприємствах, проаналізувати положення бази практики на місцевому, регіональному, національному, міжнародному ринку, її конкурентоспроможність, переваги та недоліки відносно конкурентів.

При вивченні цих питань студент розглядає установчі документи бази практики, всі види її ліцензій, колективний договір між трудовим колективом і адміністрацією, законодавство України щодо бізнесу бази практики та інші документи, що регулюють систему відносин бази практики у зовнішньому і внутрішньому середовищі господарювання. Додатково для банківських установ аналізуються рейтинг банківської системи України за останні три роки і зміни положення даної банківської установи, основні причини щодо цих змін.

2. Характеристика структури бази практики.

Студенти визначають загальну структуру бази практики, структуру управління і виробничу структуру. При цьому дається характеристика основних функцій і задач підрозділів і визначаються основні документи, які регламентують їх діяльність.

3. Визначення структури персоналу бази практики.

Студент характеризує структуру персоналу у відповідності з характером виконуваних функцій, з рівнем освіти, кваліфікації. Визначаються напрямки кадрової політики господарчого суб'єкту. Крім цього, студент розглядає форми і системи оплати праці, що використовуються на даному підприємстві. На основі цього визначається механізм нарахування заробітної плати, начислення відрахувань на зарплату, визначається оплата праці до виплати. Аналізується система премій, участь у прибутках у разі, якщо працівники підприємства або банку є його акціонерами чи учасниками,

4. Визначення напрямків маркетингової діяльності бази практики.

Студент розглядає систему ціноутворення на послуги, продукцію, товари на базі практики, розрахунки собівартості продукції або послуг, відпускних цін, тарифів, їх структуру. При цьому визначаються напрямки цінової і комерційної політики бази практики - структура торгівлі - оптова і роздрібна, система знижок і її ефективність, приділяється увага системі розрахунків, яку використовують на підприємстві, їх вплив на рівень реалізації. Визначається структура маркетингових заходів на базі практики, форми і види реклами, які використовуються, розраховується значення і ефективність кожного маркетингового заходу для діяльності бази практики.

5. Ресурси і операційна діяльність бази практики, управління ними.

Студент характеризує операції по структурним підрозділам бази практики - виробництво (товарів, робіт, послуг), інші операції (ресурсні, кредитні, валютні, з цінними паперами та інші). Класифікує операції по виробничим, сервісним, банківським (активним, пасивним), комісійно-посередницьким.

Аналізує загальний рівень доходності операцій бази практики по групах. Студент визначає структуру ресурсів бази практики, характеризує джерела і порядок формування власного капіталу, порядок залучення базою практики капіталів своїх клієнтів, правила запозичення базою практики коштів на грошовому ринку, визначає правила формування і управління статутним і резервним фондами. Визначаються тенденції змін загальних сум, структур. Студент визначає основні принципи формування позикового капіталу базою практики, характеризує механізм банківського кредитування (довгострокового та короткострокового) юридичних і фізичних осіб, систему гарантій, систему і структуру аналізу кредитоспроможності позичальника. Аналізується структура кредитного портфелю бази практики в залежності від строків галузевого призначення, виконання обов'язків. Визначається механізм управління банківськими кредитами і проблемні кредити бази практики. При цьому студент приділяє увагу основним документам, нормативам, що регулюють процес управління власним, залученим і позиковим капіталом, дебіторською і кредиторською заборгованістю на базі практики.

6. Характеристика інвестиційної і інноваційної діяльності бази практики.

Студент визначає напрямки інвестиційної діяльності, структуру джерел, ефективність інвестицій. Аналізуються структура, роль інновацій в діяльності бази практики, джерела фінансування, ефективність інновацій. Характеризується вплив державного регулювання цих процесів на їх продуктивність. Студент визначає напрямки інвестиційної діяльності, структуру джерел, ефективність.

7. Визначення відносин з зовнішнім середовищем: державою, партнерами, фінансовою системою.

Студент розглядає документальне оформлення господарчих, фінансових відносин з державою, партнерами, фінансово - кредитною системою. Розглядаючи відносини з партнерами, необхідно визначити структуру споживачів і постачальників, проаналізувати систему розрахунків (передоплата авансів, оплата у момент поставки, комерційний кредит), розглянути механізм вирішення спірних ситуацій між базою практики і партнерами. Аналіз відносин з фінансово-кредитною системою повинен включати: характеристику документального оформлення відносин між цими інститутами по кредитах, по здійсненню розрахункових, касових операцій та інших через банківські установи, страхових операцій через страхові компанії, інвестиційних операцій та ін. Характеристика відносин з державою включає: систему відносин по сплаті податків, зборів, кредитів, інвестицій від держави, систему регулювання правових відносин.

8. Аналіз фінансово-господарської діяльності бази практики.

Студент на основі бухгалтерської звітності бази практики аналізує її діяльність за три – п'ять періодів. При цьому він використовує різноманітні види і засоби аналізу. Аналіз фінансово-господарської діяльності повинен включати аналіз рентабельності, ліквідності, оборотності, платоспроможності, фінансової стійкості тощо. При цьому студент визначає тенденції змін цих показників і причини їх покращення чи погіршення. Аналіз основних

показників діяльності може включати порівняння їх з попередніми періодами, з нормативними, середньогалузевими показниками, з показниками інших суб'єктів господарювання. При цьому він вивчає зміст фінансової звітності бази практики і методи оцінки її діяльності, визначає засоби управління ліквідністю та резервами бази практики, систему розрахунку показників ліквідності і доходності бази практики.

9.Визначення системи планування діяльності бази практики. Студент характеризує цілі та основні напрямки загальної стратегії розвитку бази практики. Визначає напрямки коротко-, середньо-, довгострокового планування для бази практики в сучасних умовах. При цьому звертає увагу на механізм планування, ефективність, реальність планів.

10.Характеристика зовнішньоекономічної діяльності бази практики. Студент визначає напрямки, структуру зовнішньоекономічної діяльності бази практики в залежності від експортного і імпортного напрямлення, види експортно-імпортних послуг, продукції, товарів, операції з іноземними контрагентами. Також студент приділяє увагу вивченню документального оформлення відносин з зовнішніми партнерами, механізмів вирішення спірних ситуацій.

11. Індивідуальне завдання.

12.Висновки і пропозиції щодо економічної та зовнішньоекономічної діяльності бази практики.

Студент на основі зібраного матеріалу та проведеного аналізу робить висновки щодо ефективності економічної та зовнішньоекономічної діяльності бази практики, визначає переваги і недоліки існуючих на базі практики бізнес-процесів. Для узагальнення матеріалу про базу практики використовується Анкета (див. Додаток А). У висновках Звіту з практики студентом обов'язково надаються пропозиції щодо шляхів підвищення ефективності бізнес-процесів або діяльності бази практики при існуючих внутрішніх і зовнішніх умовах та пропонує шляхи зниження ризиків цих умов.

Програма для студентів, які проходять виробничу практику в банківських установах

Якщо базою практики є банківська структура, то при аналізі студент вивчає і використовує інструкцію НБУ №10 "Про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків".

ЗМІСТ

1. Загальна характеристика банківської установи.

Студент визначає цілі, напрямки діяльності даної банківської установи, організаційно-правову форму, форму власності, галузь діяльності, участь в об'єднаннях, інших підприємствах, аналізує положення даної банківської установи на місцевому, регіональному, національному, міжнародному ринку, його конкурентоспроможність, переваги та недоліки відносно конкурентів.

При вивченні перерахованих питань студент розглядає установчі документи підприємства, ліцензії на виконання операцій, законодавство України, яке регулює відносини в банківській системі, рейтинг банківської

системи України за останні три роки і аналізуються зміни положення даної банківської установи, основні причини щодо їх.

2. Характеристика структури банківської установи.

Студенти визначають загальну структуру банківської установи, структуру управління і виробничу структуру. При цьому дається характеристика основних функцій і задач підрозділів і визначаються основні документи, які регламентують діяльність їх.

3. Аналіз структури персоналу банку.

Студент характеризує структуру персоналу банку у відповідності з характером виконуваних функцій, з рівнем освіти, кваліфікації. Визначаються напрямки кадрової політики господарчого суб'єкту. Крім цього, студент розглядає форми і системи оплати праці, які використовуються в даній банківській установі. На основі цього визначається механізм нарахування заробітної плати, начислення відрахувань на зарплату, зарплати до виплати. Аналізується система премій, участь у прибутках у разі, якщо працівники підприємства є акціонерами чи учасниками,

4. Характеристика операцій банку.

Студент характеризує операції по відділам банківської установи: ресурсний, операційний, кредитний, валютний, цінних паперів та ін. Класифікує операції по активним, пасивним, комісійно-посередницьким. Аналізує загальний рівень доходності операцій банку по групах.

5. Напрямки формування ресурсів банку.

Студент визначає структуру ресурсів банку, характеризує джерела і порядок формування власного капіталу, порядок залучення банками капіталів своїх клієнтів, правила запозичення банками коштів на грошовому ринку, визначає правила формування і управління статутним і резервним фондами. Визначаються тенденції змін загальних сум, структур.

6. Управління кредитними операціями банку.

Студент визначає основні принципи кредитування юридичних і фізичних осіб банківською установою, характеризує механізм банківського кредитування (довгострокового та короткострокового) юридичних і фізичних осіб, систему гарантій, систему і структуру аналізу кредитоспроможності позичальника.

Аналізується структура кредитного портфелю в залежності від строку галузевого призначення, виконання обов'язків. Визначається механізм управління банком кредитами і розміщення проблемних кредитів. При цьому студент приділяє увагу основним документам, нормативам, що регулюють кредитну діяльність банку.

7. Напрямки маркетингової діяльності банку.

Студент розглядає механізм ціноутворення на послуги банку, приділяє увагу напрямкам цінової і комерційної політики, системи знижок і їх ефективність.

Визначається структура маркетингових заходів в банку, форми і види реклами, використаних в банку, розраховується значення і ефективність для діяльності банківської установи,

8. Характеристика інвестиційної і інноваційної діяльності банку.

Студент визначає напрямки інвестиційної діяльності, структуру джерел, ефективність. Аналізується структура, роль інновацій в діяльності даної банківської установи, джерела фінансування, ефективність

9. Аналіз фінансово-господарської діяльності банківської установи.

Студент на основі бухгалтерської звітності аналізує діяльність за три - п'ять періодів. При цьому він вивчає зміст фінансової звітності банку і методи оцінки його діяльності, визначає засоби управління ліквідністю та резервами банку, систему розрахунку показників ліквідності і доходності банку, фінансової стійкості. При цьому студент визначає тенденції змін цих показників і причини їх покращення чи погіршення. Аналіз основних показників діяльності може включати порівняння з попередніми періодами, нормативними, інших банків, середніми в банківській системі. При аналізі студент вивчає і використовує інструкцію НБУ №10 "Про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків".

10. Визначення системи планування діяльності.

Студент характеризує цілі загальної стратегії розвитку банку. Визначає при цьому напрямки коротко-, середньо-, довгострокового планування в сучасних умовах. При цьому звертає увагу на механізм планування, аналіз ефективності, реальності.

11. Індивідуальне завдання – див. Пункт 6.

12. Висновки і пропозиції щодо економічної діяльності банківської установи.

Студент на основі зібраного матеріалу та проведеного аналізу робить висновки щодо ефективності економічної діяльності розглядає мого банку, визначає переваги та недоліки. На основі цього він представляє пропозиції щодо підвищення ефективності при існуючих зовнішніх умовах.

Представлені програми практики є основою для розробки робочої програми, графіку проходження, плану звіту про проходження практики.

Крім цього, студент отримує додаткове індивідуальне завдання в залежності від особливостей підприємства чи установи, яка є базою практики, а також збирає фактичний матеріал, необхідний для написання випускної роботи.

Зміст дослідницького етапу виробничої практики

Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання з практики визначає науковий керівник або кафедра з метою надбання студентами-практикантами під час практики умінь та навичок самостійного розв'язання навчальних, наукових, організаційних завдань.

Рекомендована тематика індивідуальних завдань:

1. Удосконалення взаємовідносин із зовнішньоторговельними партнерами.
2. Організація документообігу по операціях зовнішньоекономічної діяльності підприємства (установи, організації).
3. Особливості аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємства (установи, організації).
4. Стратегічне, тактичне і оперативне планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства (установи, організації).

5. Особливості організації зовнішньоекономічної діяльності підприємства (установи, організації).

6. Особливості обліку, контролю та аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємства (установи, організації).

7. Особливості зовнішнього і внутрішнього середовища зовнішньоекономічної діяльності підприємства (установи, організації).

8. Шляхи підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства (установи, організації).

9. Особливості валютних, розрахункових і кредитних операцій зовнішньоекономічної діяльності підприємства (установи, організації).

10. Маркетингові інструменти у зовнішньоекономічній діяльності підприємства (установи, організації).

11. Аналіз конкурентних переваг.

12. Аналіз ринкового середовища.

13. Аналіз галузевої конкуренції.

14. SWOT-аналіз.

15. Податкове планування та мінімізація податкового тягаря.

16. Програма покращення фінансового стану.

17. Розробка та впровадження інвестиційних проектів.

18. Аналіз ефективності використання ресурсів.

19. Аналіз цінової (тарифної) політики.

20. Аналіз ймовірності банкрутства.

Перелік літератури, яка необхідна студентові для виконання програми практики, розробляється і пропонується керівником практики в залежності від робочої програми.

Вимоги до звіту

Звіт з практики містить: титульну сторінку, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних інформаційних джерел, додатки. Заголовки структурних частин звіту „ЗМІСТ”, „ВСТУП”, „РОЗДІЛ”, „ВИСНОВКИ”, „СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ”, „ДОДАТКИ” друкуються великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Кожну структурну частину роботи слід починати з нової сторінки.

Текст звіту з практики потрібно набирати на комп'ютері таким чином, щоб залишалися поля: від лівого краю тексту — 30 мм, від правого — 10 мм, від верхнього та нижнього краю до рядків тексту — 20 мм. Текст слід друкувати через 1,5 інтервали, використовуючи шрифт Times New Roman 14.

Титульна сторінка має єдину форму і реквізити. Вона оформляється згідно встановленого зразка.

Нумерація сторінок починається з титульної сторінки, але номер на ній не ставиться, нумерація починається з першої сторінки вступу, яка має 3 номер.

Зміст розміщується на другій сторінці. У ньому послідовно перераховуються усі частини звіту: вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки. Проти кожної назви відповідної частини звіту

вказується номер сторінки, на якій вона починається, що полегшує пошук необхідного розділу.

Рисунки, які наводяться в звіті і вміщують схеми, графіки, діаграми, слід нумерувати послідовно арабськими цифрами. Вони розміщуються одразу ж після посилань на них в тексті і супроводжуються підписом назви, який розміщується нижче рисунка в одному рядку з його номером (наприклад: Рис.1.1. Надходження прямих іноземних інвестицій в Україну у 2011-2015 рр., млрд. дол. США).

При використанні у звіті великого обсягу цифрового матеріалу його слід подавати у вигляді таблиць. Слово “Таблиця” та її номер пишуться над правим верхнім кутком таблиці, а під ними — по центру заголовок, який повинна мати таблиця.

На цитати потрібно давати посилання в квадратних дужках [...] з зазначенням номеру джерела та через кому сторінки, а в списку використаних інформаційних джерел вказувати прізвище та ініціали автора, назву, місто видавництва та рік видання, а також сторінку чи загальну кількість сторінок, якщо посилання йде на декілька джерел, то між їх номерами в квадратних дужках ставиться крапка з комою. Наприклад, «...цей принцип призводить до найефективнішого і найбільш економічного поділу праці між різними країнами» [10, с. 32].

Допоміжний матеріал (інструкції, методичні вказівки, бланки документів, ілюстрації тощо) слід виносити в додатки. В додатках не допускається наявність незаповнених бланків відповідної документації. Документи повинні бути оформлені з дотриманням всіх вимог. Документи, що є лише простими копіями, підписуються у верхньому правому кутку “копія”, а документи, в складанні яких студент приймав участь оформляються належним чином. Додатки слід позначити послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад: Додаток А, Додаток Б тощо. Зв'язок основного тексту з додатками здійснюється через посилання, що вживаються зі словом „дивися”, воно зазвичай скорочується і береться разом із шифром у круглій дужці за формою: (див. додаток Ж).

Бібліографічний матеріал у звіті з практики — це ключ до джерел, якими користувався автор при його написанні. Крім того, такий матеріал у певній мірі є вираженням наукової етики й культури наукової праці. У звіті з практики список використаних джерел оформляється за алфавітом прізвищ авторів чи заголовків або за номером посилання у звіті (див. додаток Д).

Мінімальний обсяг звіту 30 сторінок, максимальний — 50 сторінок формату А4. Звіт вважається завершеним, якщо він одержав позитивний відгук.

Після проходження виробничої практики студент звітує керівнику практики в письмовій формі. Студент оформлює письмовий звіт про проходження практики. До загальнообов'язкових вимог відноситься наявність таких елементів, як:

-титульний аркуш;

-вступ, який містить опис сутнісних рис проведеного на практиці дослідження, його об'єкт, предмет, мету та завдання;

-індивідуальний план роботи на практиці;

- теоретичну проведеного частину студентом дослідження;
- практичні розділи дослідження;
- звіт про виконання плану виробничої практики;
- характеристику практиканта як дослідника;
- щоденник практики, оформлений відповідно до встановлених вимог.

Оформлений індивідуальний план із додатками та звіт подаються на кафедру не пізніше наступного тижня з моменту закінчення терміну практики. Оцінка за виконання виробничої практики фіксується у залікових книжках.

5. Структура практики

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Організаційний етап.										
Тема 1. Організаційна конференція. Отримання завдання, складання графіку проходження практики. Розподіл індивідуальних завдань	5				5	5				5
Разом за змістовим модулем 1	5				5	5				5
Змістовий модуль 2. Дослідницький етап.										
Тема 2. Аналіз уставних документів підприємства	30				30	30				30
Тема 3. Аналіз господарської діяльності компанії	30				30	30				30
Тема 4. Фінансовий аналіз підприємства	30				30	30				30
Тема 5. Виконання індивідуального завдання.	30				30	30				30
Разом за змістовним модулем 2	120				120	120				120
Змістовий модуль 3. Завершальний етап.										
Тема 6. Підготовка звіту про проходження практики.	5				5	5				5
Тема 7. Обговорення результатів проходження практики.	5				5	5				5

Разом за змістовним модулем 3	10				10	10				10
Змістовий модуль 4. Організаційний етап.										
Тема 1. Організаційна конференція. Отримання завдання, складання графіку проходження практики. Розподіл індивідуальних завдань	5				5	5				5
Разом за змістовним модулем 1	5				5	5				5
Змістовий модуль 5. Дослідницький етап.										
Тема 2. Аналіз уставних документів підприємства	40				40	40				40
Тема 3. Аналіз господарської діяльності компанії	40				40	40				40
Тема 4. Фінансовий аналіз підприємства	40				40	40				40
Тема 5. Виконання індивідуального завдання.	40				40	40				40
Разом за змістовним модулем 5	160				160	160				160
Змістовий модуль 6. Завершальний етап.										
Тема 6. Підготовка звіту про проходження практики.	10				10	10				10
Тема 7. Обговорення результатів проходження практики.	5				5	5				5
Разом за змістовним модулем 6	15				15	15				15
Усього годин	315				315	315				315

6.Методичне забезпечення

Робоча програма навчальної практики, література і джерела, роздатковий матеріал, методичні вказівки та рекомендації з організації та проведення навчальної практики. Методи навчання: пояснювально-ілюстративні, проблемно-пошукові, розрахункові та аналітичні.

7. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Здійснюється поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться під час консультацій.

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання реферативних доповідей, індивідуального завдання.

Підсумковий контроль - залік у вигляді захисту звіту.

Критерії оцінювання результатів навчання:

Оцінка за національною шкалою	100 бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень
відмінно	90 - 100	студент у повному обсязі, самостійно виконав індивідуальний план проходження практики; досконало володіє теоретичними знаннями та може їх застосовувати на практиці; наполегливо та сумлінно виконував завдання практики; самостійно та правильно розробляв та оформлював письмові матеріали; дотримувався правил внутрішнього розпорядку.
добре	85 - 89	студент виконав індивідуальний план проходження практики за незначної сторонньої допомоги; має хороші теоретичні і практичні знання; виконував заплановані заходи, але відчував незначні труднощі у процесі підготовки до них та аналізу досягнутих результатів; правильно оформлював та розробляв письмові матеріали, користуючись незначною допомогою з боку керівника практики; дотримувався правил внутрішнього розпорядку.
	75 - 84	студент виконав індивідуальний план проходження практики за незначної сторонньої допомоги; має хороші теоретичні і практичні знання; виконував заплановані заходи, але відчував незначні труднощі у процесі підготовки до них та аналізу досягнутих результатів; правильно оформлював та розробляв письмові матеріали, користуючись незначною допомогою з боку керівника практики; дотримувався правил внутрішнього розпорядку.
задовільно	70 - 74	студент виконав індивідуальний план проходження практики, користуючись постійною допомогою; має задовільні теоретичні знання, що продемонстрував під час практики; виконував заплановані заходи, але відчував труднощі у процесі підготовки до них та аналізу досягнутих результатів, що потребувало постійного контролю та корекції з боку керівника практики; оформлював та розробляв письмові матеріали, допускаючи помилки; мало місце часткове неврахування студентом методичних рекомендацій щодо оформлення та ведення звітної документації практики.
	60 - 69	студент виконав індивідуальний план проходження

		практики, користуючись постійною допомогою; має задовільні теоретичні знання, що продемонстрував під час практики; виконував заплановані заходи, але відчував труднощі у процесі підготовки до них та аналізу досягнутих результатів, що потребувало постійного контролю та корекції з боку керівника практики; оформлював та розробляв письмові матеріали, допускаючи помилки; студент під час захисту звіту по практиці не демонструє знань щодо нормативної бази або більшої частини вимог, що пов'язані зі змістом практики, суттєві помилки не виправляє, незрозуміла побудова відповідей на поставлені під час захисту питання. Неохайне та несистематичне заповнення щоденника практики, допущені помилки. Не своєчасна підготовка звіту про роботу, яку виконано під час практики.
незадовільно з можливістю повторного складання	35 - 59	студент не виконав індивідуальний план проходження практики; має задовільні теоретичні знання, але не зміг їх продемонструвати під час вирішення задач практики; не дотримувався правил внутрішнього розпорядку.
незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0 - 34	Студент не виконав індивідуальний план проходження практики та не підготував звіт.

8. Розподіл балів, які отримують студенти Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Навчально-методичне забезпечення

- Програма навчальної практики;

- Методичні вказівки щодо проходження практики;
- Мультимедійні презентації.

Вищезазначене навчально-методичне забезпечення розміщено у Google Classroom

Матеріальне забезпечення

Проектор Epson EB –W42 з кріпленням 2Е (введений в експлуатацію у 2019 р.). Екран підвісний моторизований 16:9, 135”(3*1,68). Проектор Epson EB –X41 з кріпленням 2Е (введений в експлуатацію у 2019 р.). Екран підвісний моторизований 16:9, 135” (3*1,68). Ноутбук ASUS R515MA 15/6” Intel# 2840/2/500 (введений в експлуатацію у 2019 р). Доступ до наукометричних баз Web of Science та Scopus.

Основна література

1. Положення про порядок проведення практики здобувачів вищої освіти в Одеському національному університеті імені І.І.Мечникова. Оновлена редакція. Затв. Вченою радою ОНУ від 23.10.2022 р. URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/polozennya-praktika/polozennya_praktika2022.pdf
2. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04.93 № 93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>
3. Міжнародні економічні відносини : навчальний посібник / Колегія авторів; за редакцією С.О. Якубовського, Ю.О. Ніколаєва. – Одеса : «Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова», 2015. – 305 с.
4. Rodionova T.A. International Economic Relations: навчальний посібник; канд. екон. наук, Т. А. Родіонова; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. - Одеса : ОНУ, 2018. – 172 с.
5. Yakubovskiy S., Kyrychenko M. Role Of Blockchain Technology In The Development Of Global Information Technology And Fintech Markets In The Conditions Of Globalization ISSN 2518-1394 (online), ISSN 2226-2822 (print) Вісник Маріупольського Державного Університету Серія: Економіка, Маріуполь:2018, Вип. 15, С. 126-132, 0.6 д.а.
6. Кириченко М.В., Ніколаєв Ю.О. Економічна теорія. Методичний посібник . – Одеса : «Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова», 2012. – 60 с.
7. Міжнародні економічні відносини: підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. – 612 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/MjIxNw==/1eb6977390c2f309b01466daf10f0fdc.pdf>
8. Савельєв Є.В. Міжнародна економіка. -Тернопіль, 2020.
9. Рокоча В.В. Міжнародна економіка. - Т. 1. - К., 2018.
10. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл.: К.: Знання, 2018.
11. Шевчук В.О. Міжнародна економіка: Теорія і практика: Підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2018. - 663 с.
12. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник; канд. екон. наук, Т. А.Родіонова; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. - Одеса : ОНУ, 2018. - 172 с.
13. Глобальна економіка: підручник / Б.Е.Головаш та ін.; за заг. ред. Д. Антонюка. І.Бабець, А. Мокія. Запоріжжя, 2017. 612 с.

Додаткова література

1. Якубовський С.О. Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. – 528 с.
2. Багатонаціональні підприємства та глобальна економіка. Монографія / За ред. О. І. Рогача. – К.: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2020. – 368 с.
3. Міжнародні економічні відносини: Навчальний посібник / А.І. Боярчук, Р.П. Огородник, І.А. Плющик, Н.М. Антофій, Н.Є. Федорова – Херсон, ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», – 2018. – 374 с. URL: <https://eir.kntu.net.ua/jspui/bitstream/123456789/347/1>
4. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. – Одеса-«ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5240/1>
5. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. М 43 посібник / Т.В. Шталь [та ін.]. – Харків : «Видавництво «Форт», 2015. – 364 с. URL:<http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1595/1>
6. Міжнародні економічні відносини: підручник / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 602 с. URL: <http://international-relationstourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/da1e84517cfd25b5ad61025384ff017.pdf>
7. Baldwin R., Wyplosz C. The Economics of European Integration. 2nd Edition. - McGraw Hill Education, 2018.
8. Pelkmans J., European Integration: Methods and Economic Analysis. - 6th edition. Pearson Education Limited, 2018.
9. Artis M., Nixson F.(ed), The Economics of the European Union, - 7th ed. - Oxford, 2016.
10. Осика С.Г., П'ятницький В.Т. Світова організація торгівлі / 3-тє видання, перероблене і доповнене. - К.: «К.І.С.», 2018. – 516 с.
11. J.H. Boyd, G. De Nicolo, T. Rodionova, 2019, Banking Crises and Crisis Dating: Disentangling Shocks and Policy Responses // Journal of Financial Stability – Volume 41.- P.45-54. <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2019.03.001>
12. Yakubovskiy, S., Rodionova, T. and Kyfak, A. (2019) “Inflow of Foreign Capital as a Factor of the Development of Current Accounts of the Eastern European Countries”, Journal Transition Studies Review, 26(2), pp. 3-14. DOI: <https://doi.org/10.14665/1614-4007-26-001>
13. T. Rodionova, S. Yakubovskiy, A. Kyfak (2019) “Foreign Capital Flows as Factors of Economic Growth in Bulgaria, Czech Republic, Hungary and Poland”, Research in World Economy, Vol. 10, No. 4, pp. 48-57. DOI: <https://doi.org/10.5430/rwe.v10n4p48>
14. H. Alekseievskaya, A. Kyfak, T. Rodionova, S. Yakubovskiy (2019) “Modeling Outcomes of Unconventional Monetary Policy”, International Journal of Recent Technology and Engineering, Volume-8, Issue-4, November 2019, pp. 10263-10268. DOI:10.35940/ijrte.D4503.118419
15. S. Yakubovskiy, T. Rodionova, T. Derkach Impact of Foreign Investment Income on External Positions of Emerging Market Economies - Journal Transition Studies Review, Yakubovskiy S., Alekseievskaya H., Tsevukh Y. Impact of the European Central Bank Monetary Policy on the Financial Indicators of the Eastern European Countries. Journal Global Policy and Governance. 2020 ISSN online 2194-7740 / ISSN print 2194-7759. DOI 10.14666/2194-7759-9-1-003.
16. Tulyakov V., Alekseievskaya H., Yakubovskiy S. Legal and Economic Aspects of Monetary Regulation of The European System of Central Banks. Journal for the International and European Law, Economics and Market Integrations 2021 Vol. 8 No. 2, <https://doi.org/10.22598/iele.2021.8.2.4>

11. Електронні інформаційні ресурси

1. European Central Bank (2023) URL:

https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_statistics/html/index.en.html.

2. International Monetary Fund (2023) Databases, URL::

<https://www.imf.org/en/Data>.

3. Державна служба статистики в Україні, 2023, URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Бібліотека імені В.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

5. Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, URL: <http://lib.onu.edu.ua>

6. Українська Асоціація Економістів-Міжнародників URL:
<http://www.ugouaem.com>

7. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета

ОЦІНКА ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1. організаційної правова форма підприємства _____
2. галузь діяльності _____
3. кількість зайнятих на підприємстві:
до 10 чоловік ___
від 10 до 50 ___
від 50 до 100 ___
від 100 до 200 ___
від 200 до 500 ___
більш 500 ___

А. Загальні умови економічної діяльності.

1. Як на Вашу думку зміниться загальноекономічне середовище для діяльності Вашого підприємства в наступні 6 місяців?

- покращиться
- без змін
- погіршиться
- неможливо прогнозувати на таку довгу перспективу
- немає відповіді.

2. Назвіть чотири найголовніших фактори, що обмежують збільшення обсягів виробництва на Вашому підприємстві?

- Недостатньо замовлень / обсягів виробництва, низький попит на продукцію.
- Недостатньо сировини / матеріалів.
- Недостатньо обігових коштів.
- Недостатньо кваліфікованих працівників.
- Недостатньо виробничих потужностей.
- Відстала технологія.
- Рівень податків.
- Висока ставка кредитів.
- Несприятливий регуляторний клімат (інспекції, регулювання ціноутворення тощо).
- Інше.

Б. Показники та очікування.

Як змінилися показники роботи Вашого підприємства протягом останнього часу і які зміни Ви очікуєте в наступний час щодо цих же показників?

Визначте зміни з початку фінансового року (поточний), за останнє півріччя, за 20_ рік (за попередній). Зафіксуйте результати наступним чином: + позитивна зміна; - негативна зміна; 0 – відсутність змін; НВ – нема відповіді.

показники	з початку 20_ року	за останнє півріччя 20_	за 20_ рік	прогноз на 20_ рік
Обсяг виробництва				
Обсяг реалізації				
Обсяг експорту				
Дебіторська заборгованість				
Кредиторська заборгованість				
Запаси сировини і матеріалів				
Запаси готової продукції				
Завантаження потужностей				
Відпускні ціни (внутрішні)				
Відпускні ціни (експортні)				
Кількість нових замовлень				
Платоспроможний попит (внутрішній)				
Платоспроможний попит (зовнішній)				
Частка бартерних операцій в загальному товарообігу				
Заборгованість з заробітної плати				
Кількість реально зайнятих				
Кількість людей у вимушених відпустках				
Фінансові результати (рентабельність, прибутковість)				

Оцініть будь-ласка рівень наступних показників, використовуючи шкалу 1 – занадто малий, 2 – задовільний, 3 – занадто високий.

Запаси сировини і матеріалів	
Запаси готової продукції	
Кількість робітників задіяних в усіх операціях підприємства	
Завантаженість виробничих потужностей	

V. Спеціальна частина. Інвестиції та капітальні вкладення.

Як змінився обсяг інвестицій (валове нагромадження основного капіталу) на Вашому підприємстві за останній рік, і як, на Вашу думку, він зміниться в цьому році?

за останній рік					в наступному році			
+	-	0	НВ	Виробничі плани	+	-	0	НВ
+	-	0	НВ	Ремонт та модифікація застосовуваного обладнання	+	-	0	НВ
+	-	0	НВ	Закупівля нового обладнання	+	-	0	НВ
+	-	0	НВ	Нові технології	+	-	0	НВ
+	-	0	НВ	Невиробнича сфера	+	-	0	НВ

Іноземні інвестиції.

+	-	0	НВ	Іноземні інвестиції	+	-	0	НВ
---	---	---	----	----------------------------	---	---	---	----

Кредити.

Зважаючи на економічну ситуацію минулого року, чи можете Ви сказати, що банки готові надавати кредити такому підприємству, як Ваше?

Короткострокові (до 3-х місяців)	так	ні	НВ
Середньострокові (до 1 року)	так	ні	НВ
Довгострокові (більше 1 року)	так	ні	НВ

Чи вважаєте Ви, що за існуючих умов ваше підприємство може дозволити собі взяти кредит?

Короткострокові (до 3-х місяців)	так	ні	НВ
Середньострокові (до 1 року)	так	ні	НВ
Довгострокові (більше 1 року)	так	ні	НВ

Ринки та конкуренція.

Оцініть будь-ласка конкурентоспроможність Вашої основної продукції порівняно з продукцією наступних товаровиробників, використовуючи таку шкалу:

- 0 – неконкурентоспроможна,
- 1 – низька конкурентоспроможність,
- 2 – помірна конкурентоспроможність,
- 3 – висока конкурентоспроможність.

Продукція вітчизняних товаровиробників	0	1	2	3	НЗ	НВ
Продукція товаровиробників з інших країн СНД	0	1	2	3	НЗ	НВ
Продукція інших закордонних товаровиробників	0	1	2	3	НЗ	НВ

Податки.

Які два податки, з перерахованих нижче, завдають найбільше труднощів для вашого бізнесу:

	ставка	процедура обчислення
ПДВ		
Податок на прибуток		
Нарахування на фонд заробітної плати		
Акциз		
Податок на землю		
Інші податки та збори, встановленні місцевими органами влади		
Прибутковий податок на громадян	X	

Регуляторний клімат.

Як змінилися труднощі при складанні бухгалтерських звітностей за останні три місяці?	+	0	-	НЗ	НВ
Як змінилися кількість перевірок податкової адміністрації за останні три місяці?	+	0	-	НЗ	НВ
Як змінилась загальна кількість інспекцій (не включаючи перевірки податкової адміністрації) на Вашому підприємстві за останні три місяці?	+	0	-	НЗ	НВ
Як змінилась кількість інструкцій, якими Ви повинні керуватися в своїй діяльності за останні три місяці?	+	0	-	НЗ	НВ
Як змінилися кількість часу, затраченого на роботу з державними чиновниками за останні три місяці?	+	0	-	НЗ	НВ

Ринок праці.

Чи думаєте Ви, що працівників саме тієї кваліфікації, якої Ви потребуєте, знайти в даний час важче?

Кваліфіковані працівники / спеціалісти	легше	без змін	важче	НЗ	НВ
Некваліфіковані працівники					

С. Інтеграція та зовнішньоекономічна діяльність.

1. Який напрямок економічної інтеграції України, на Вашу думку, мусить бути пріоритетним?

1.	Країни Європейського Союзу	
2.	Країни СНД	
3.	Росія	
4.	Країни Балто - Чорноморського товариства	
5.	Інтеграція не потрібна	
6.	Важко відповісти	

2. Які з перерахованих нижче факторів перешкоджають розвитку зовнішньоекономічної діяльності Вашого підприємства?

1.	Низька якість продукції	
2.	Висока собівартість продукції	
3.	Відсутність ефективного маркетингу ринка	
4.	Митні бар'єри	
5.	Відсутність бажання іноземних партнерів працювати з нами	
6.	Відсутність інвестиційно-кредитних ресурсів	
7.	Інше	

3. Назвіть, будь-ласка, регіони, в яких знаходяться ринки збуту Вашої продукції зараз, а також регіони, в яких Ви плануєте вийти на ринки в наступні 2 роки.

	зараз	Через 2 роки
1.		Україна
2.		Росія та країни СНД
3.		Країни Західної Європи
4.		Країни Східної Європи
5.		США та Канада
6.		Країни Близького Сходу та Африки
7.		Країни Східної Азії
8.		інше

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА
СОЦІОЛОГІЇ

Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

ЗВІТ
з виробничої практики

на _____
(назва підприємства)

Студента(ки) _4_ курсу
спеціальності “Міжнародні економічні відносини”

_____
(прізвище, ім'я по батькові)

Звіт допущений до захисту:

Керівник практики _____
(підпис) (науковий ступінь, посада, П.І.Б.)

“ _____ ” _____ 2022 р.

Зав. кафедрою _____ д.е.н., професор Якубовський С.О.

“ _____ ” _____ 2022 р.

Одеса – 2022 р.